

Γονεϊκή αποδοχή - απόρριψη και ακαδημαϊκή αναβλητικότητα: ο διαμεσολαβητικός ρόλος της τελειοθρίας και της παθητικής επιθετικότητας

Σταυρίνα Καραπαναγιώτη², Ευαγγελία Καραγιαννοπούλου³

Περίληψη

Τα τελευταία χρόνια υπάρχει ένα κλιμακούμενο ερευνητικό ενδιαφέρον για την ακαδημαϊκή αναβλητικότητα στο χώρο της εκπαιδευτικής και της συμβουλευτικής ψυχολογίας. Η παρούσα ερευνητική εργασία εστιάζει στη διερεύνηση της τελειοθρίας και της παθητικής επιθετικότητας ως διαμεσολαβητικών παραγόντων στη σχέση μεταξύ της ακαδημαϊκής αναβλητικότητας και της αντιλαμβανόμενης γονεϊκής αποδοχής - απόρριψης (PARTheory). Στην έρευνα συμμετέχουν 399 φοιτητές από Πανεπιστήμια και Τεχνολογικά Ιδρύματα της χώρας. Η αναβλητικότητα, η γονεϊκή αποδοχή-απόρριψη, η τελειοθρία, και η παθητική επιθετικότητα διερευνώνται με τις ακόλουθες κλίμακες, προσαρμοσμένες στα Ελληνικά, αντιστοιχώς: *Procrastination Assessment Scale-Students*, *The Parental Acceptance-Rejection Questionnaire*, *Almost Perfect Scale-Revised* και η υποκλίμακα του *Defense Style Questionnaire* που αναφέρεται στην παθητική επιθετικότητα. Η αξιολόγηση της συμπτωμάτων ψυχοπαθολογίας διερευνάται με το *Brief Symptom Inventory*. Η διερεύνηση της τελειοθρίας και της παθητικής επιθετικότητας ως διαμεσολαβητικών μεταβλητών ανάμεσα στον παράγοντα της γονεϊκής απόρριψης και στην αναβλητικότητα σπουδών μελετήθηκαν μέσα από την χρήση του *PROCESS*. Οι αναλύσεις διαμεσολάβησης έδειξαν, ότι η τελειοθρία διαμεσολαβεί μερικώς την σχέση μεταξύ της πατρικής απόρριψης και της αναβλητικότητας σπουδών, ενώ δεν μεσολαβεί στην σχέση μεταξύ της μητρικής απόρριψης και της ακαδημαϊκής αναβλητικότητας. Επίσης, τα ευρήματα έδειξαν ότι η παθητική επιθετικότητα έχει διαμεσολαβητικό ρόλο στη σχέση μεταξύ της πατρικής και μητρικής απόρριψης και της ακαδημαϊκής αναβλητικότητας. Τα αποτελέσματα συζητούνται στο πλαίσιο της σύγχρονης βιβλιογραφίας.

Λέξεις-κλειδιά: γονεϊκή αποδοχή - απόρριψη, ακαδημαϊκή αναβλητικότητα, τελειοθρία, παθητική επιθετικότητα.

² Εκπαιδευτικός, M.Sc. Συμβουλευτική, Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία, Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών & Τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, E-mail: stavrina.karapanagiotti@gmail.com

³ Καθηγήτρια Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας, MA, PhD, CPsychol., AFBPsS, Κοσμήτορας της Σχολής Κοινωνικών Επιστημών, Τμήμα Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, E-mail: ekaragia@uoi.gr

Εισαγωγή

Ακαδημαϊκή αναβλητικότητα

Η έντονη παρουσία της αναβλητικότητας στις σύγχρονες κοινωνίες την καθιστά ένα φαινόμενο που εκτείνεται σε διάφορους τομείς της καθημερινής ζωής των ατόμων. Παρατηρείται, έτσι, η ανάγκη για λεπτομερή εξέταση της συγκεκριμένης έννοιας. Το ενδιαφέρον έχει στραφεί και στο ακαδημαϊκό πλαίσιο με συστηματική προσπάθεια διερεύνησης του φαινομένου της ακαδημαϊκής αναβλητικότητας. Πλήθος διαφορετικών ορισμών έχει δοθεί στην έννοια της αναβλητικότητας και κατά συνέπεια της αναβλητικότητας σπουδών, η οποία θεωρείται μια μορφή αναβλητικότητας, που ορίζεται ως η τάση καθυστέρησης της μελέτης, της έναρξης ή της ολοκλήρωσης ακαδημαϊκών δραστηριοτήτων (Solomon & Rothblum, 1984). Επιπρόσθετα, η αναβλητικότητα στο ακαδημαϊκό περιβάλλον αναφέρεται ως η απουσία κινήτρου στην επιτέλεση μιας εργασίας σε ένα καθορισμένο χρονικό διάστημα, όταν ο φοιτητής γνωρίζει ότι πρέπει να ολοκληρώσει μια σειρά καθηκόντων, δραστηριοτήτων (Ackerman & Gross, 2005. Milgram, Marshevsky, & Sadeh, 1994).

Ερευνητικά δεδομένα διαφόρων ερευνών δείχνουν ότι τα ποσοστά ακαδημαϊκής αναβλητικότητας κυμαίνονται από μέτρια έως πολύ υψηλά. Ειδικότερα, αναφέρεται ότι το 95% φοιτητών αναβάλλει ορισμένες φορές τις ακαδημαϊκές υποχρεώσεις και δραστηριότητες, ενώ το 50% αναβάλλει συστηματικά (Day, Mensink, & O'Sullivan, 2000). Μελέτες αναδεικνύουν την επίδραση της αναβλητικότητας στους παράγοντες της προσωπικότητας του ατόμου και στην ψυχολογική ευημερία του (Hussain & Sultan, 2010). Γίνεται κατανοητό ότι και η αναβλητικότητα σπουδών, φέρει σωματικές, συναισθηματικές και πνευματικές δυσκολίες στην καθημερινή ζωή του ατόμου, όπως υψηλό επίπεδο άγχους, ανάπτυξη αισθήματος ντροπής και ενοχής, απώλεια ελέγχου στα συναισθήματα και στη συμπεριφορά, καθώς και προβλήματα στις διαπροσωπικές σχέσεις (Ferrari, O'Callaghan, & Newbegin, 2005. Michinov, Brunot, Le Bohec, Juhel, & Delaval, 2011).

Θεωρία Γονεϊκής αποδοχής – απόρριψης (PARTheory)

Η επίδραση της γονεϊκής αποδοχής - απόρριψης στη ζωή του ατόμου είναι παγκόσμιο φαινόμενο, μελέτες αποδεικνύουν ότι η επιρροή της είναι χαρακτηριστικό κάθε πολιτισμού,

εθνικότητας, γλώσσας. Επομένως, είναι ένας ισχυρός προβλεπτικός παράγοντας της προσαρμογής των παιδιών στο μέλλον (Rohner, 2010). Θεωρείται ότι η αποδοχή και η απόρριψη σχηματίζουν ένα συνεχές, στο οποίο κάθε άτομο μπορεί να τοποθετηθεί πάνω σε αυτό. Η γονεϊκή αποδοχή εκφράζει τη μια άκρη του συνεχούς, τη θετική, η οποία αναφέρεται στην αγάπη, την τρυφερότητα, την υποστήριξη που μπορούν να βιώσουν τα παιδιά από τους γονείς και τους άλλους φροντιστές. Η γονεϊκή απόρριψη βρίσκεται στην άλλη άκρη του συνεχούς, την αρνητική, και χαρακτηρίζεται από την απουσία ή τη σημαντική απόσυρση των συγκεκριμένων συναισθημάτων και συμπεριφορών, καθώς και την επίδραση ποικίλων σωματικών και ψυχολογικών επιβλαβών συμπεριφορών (Giaouzi & Giovazolias, 2015).

Σημαντικό στοιχείο για την άντληση των ερευνητικών δεδομένων είναι ότι οι κύριες ιδέες της θεωρίας ορίζονται με βάση τις ερμηνείες που δίνουν τα ίδια τα παιδιά ή οι ενήλικες για τη συμπεριφορά των γονέων τους. Ειδικότερα, φαίνεται ότι παγκοσμίως τα παιδιά και οι ενήλικες οργανώνουν τις αντιλήψεις τους για την συμπεριφορά των γονέων τους γύρω από τις εξής τέσσερις διαστάσεις: την τρυφερότητα ή την απουσία τρυφερότητας - ψυχρότητα, την εχθρότητα - επιθετικότητα, την αδιαφορία και την αδιαφοροποίητη απόρριψη (Rohner, 2010. Rohner & Khaleque, 2010). Συμπέρασμα πλήθους μελετών είναι ότι τόσο η μητρική όσο και η πατρική απόρριψη είναι κύριος παράγοντας για την ανάπτυξη των προβλημάτων συμπεριφοράς και των διαταραχών προσωπικότητας, καθώς και της αντίληψης των παιδιών και των ενηλίκων σχετικά με την υγεία και την ευεξία (Rohner & Britner, 2002. Rohner & Veneziano, 2001).

Ο ρόλος της γονεϊκής αποδοχής - απόρριψης στην ανάπτυξη αναβλητικής συμπεριφοράς

Όπως αναφέρθηκε, η αναβλητικότητα είναι αποτέλεσμα διαφόρων δυσκολιών, σημαντική πηγή ανάπτυξης της τάσης για αναβλητικότητα καθιστά το οικογενειακό περιβάλλον. Όταν οι απαιτήσεις των γονέων είναι απόλυτες και άκαμπτες, τα παιδιά μπορεί να μεταχειριστούν την αναβλητικότητα ως αμυντική στρατηγική αντιμετώπισης, να τη χρησιμοποιήσουν δηλαδή ως απόκριση, για το λόγο ότι, εάν δεν επιτευχθούν οι υψηλές απαιτήσεις των γονέων, αναμένουν τη χρήση χαρακτηρισμών με τιμωρητικό τρόπο (Frost, Marten, Lahart, & Rosenblate, 1990). Σύμφωνα με αποτελέσματα ανάλογων ερευνών, υπάρχει μικρότερο ποσοστό εμφάνισης αναβλητικότητας όταν ο γονέας είναι υποστηρικτικός και ανταποκρίνεται στις συναισθηματικές ανάγκες του παιδιού με ζεστασιά και αποδοχή (Zakeri, Esfahani, & Razmjoe, 2013. Woo & Yeo, 2019).

Τελειοθηρία

Η σύγχρονη έρευνα έχει επεκταθεί σε διαφορετικές κατευθύνσεις και έχει ορίσει διαφορετικές διαστάσεις της τελειοθηρίας (Stoeber & Otto, 2006). Η πλειονότητα των ερευνητών κάνει λόγο για ένα σύνθετο στοιχείο προσωπικότητας, το οποίο συνδέεται με την τάση ενός ατόμου να θέτει εξαιρετικά υψηλά κριτήρια, μη ρεαλιστικά, να αγωνίζεται με παθολογικό τρόπο για την τελειότητα και να αξιολογεί επικριτικά και αυστηρά τόσο τη δική του συμπεριφορά, όσο και τη συμπεριφορά των άλλων (Flett & Hewitt, 2002. Zhang & Cai, 2012). Το άτομο που παρουσιάζει υψηλά επίπεδα δυσπροσαρμοστικής τελειοθηρίας, εμφανίζει δυσλειτουργικές συνήθειες και χαρακτηρίζεται από τη μεγάλη ανάγκη ελέγχου και την προσπάθεια του να στοχεύει σε μη εφικτή επιτυχία χωρίς ευελιξία και προσαρμοστικότητα (Fedewa, Burns, & Gomez, 2005. Hewitt, Flett, Besser, Sherry, & McGee, 2003). Επομένως η τελειοθηρία φαίνεται να επιδρά σημαντικά στις διαπροσωπικές σχέσεις και συνδέεται με έναν δύσκαμπτο τρόπο σκέψης (Wang, Yuen, & Slaney, 2009). Επίσης, καθιστά το άτομο πιο ευάλωτο στις συνθήκες του περιβάλλοντος και συνολικά λιγότερο ικανοποιημένο από τη ζωή και τον εαυτό του (Slaney, Pincus, Uliaszek, & Wang, 2006).

Η επίδραση της τελειοθηρίας στην ακαδημαϊκή αναβλητικότητα και η σχέση της με την γονεϊκή αποδοχή - απόρριψη

Σύμφωνα με έρευνες των τελευταίων ετών, η δυσλειτουργική πτυχή της τελειοθηρίας έχει θετική συσχέτιση, στατιστικά σημαντική με την αναβλητικότητα σπουδών (Chang 2014. Closson & Boutilier, 2017). Όσον αφορά στις ακαδημαϊκές σπουδές, οι φοιτητές αδυνατούν να επιτελέσουν εργασίες που είναι απαραίτητο να ολοκληρωθούν, επειδή για παράδειγμα διακατέχονται από αμφιβολία σχετικά με την επιτυχή ανταπόκριση τους στα κριτήρια που θέτουν και εστιάζουν σε υπερβολικό βαθμό στον τρόπο με τον οποίο θα τους αξιολογήσουν άλλα άτομα (Chang, 2014. Onwuegbuzie, 2000). Έρευνες αναφέρουν την ύπαρξη κοινών χαρακτηριστικών ανάμεσα στην τελειοθηρία και στην αναβλητικότητα, αυτά είναι τα υψηλά κριτήρια, οι μη ρεαλιστικές προσδοκίες, ο έντονος φόβος αποτυχίας και η τάση απόδοσης ιδιαίτερης σημασίας στην αξιολόγηση από άλλους (Flett, Blankstein, Hewitt, & Koledin, 1992. Solomon & Rothblum, 1984).

Ερευνητικά δεδομένα υποστηρίζουν τη σημαντική θετική συσχέτιση μεταξύ του

αυταρχικού γονεϊκού στιλ και της δυσπροσαρμοστικής τελειοθρίας, ενώ, η αντιλαμβανόμενη γονεϊκή υποστήριξη και ζεστασιά σχετίζεται αρνητικά με τη δυσλειτουργική τελειοθρία (Craddock, Church, & Sands, 2009. Miller, Lambert, & Speirs Neumeister, 2012. Soysa & Weiss, 2014). Έτσι, όταν η αποδοχή των γονέων εξαρτάται και συνδέεται με την επίδοση που θα παρουσιάσουν τα παιδιά, έχει ως συνέπεια το μήνυμα που λαμβάνουν να είναι ότι χρειάζονται ορισμένες προϋποθέσεις και απαιτήσεις για να έχουν τη γονεϊκή αγάπη (Sun Selşik, 2003). Επίσης, όταν οι προσδοκίες των γονέων και η τάση για έλεγχο διέπει τη συμπεριφορά τους, η οποία συνοδεύεται από την εκδήλωση απόσυρσης της αγάπης και τη δημιουργία ενοχής, ωθεί και ενθαρρύνει την ανάπτυξη της τελειοθρίας (Rice, Lopez & Vergara, 2005. Soenens et al., 2008).

Παθητική επιθετικότητα

Σύμφωνα με τον Freud, ο σκοπός των μηχανισμών άμυνας είναι η μεταβολή του τρόπου με τον οποίο το άτομο αντιλαμβάνεται και αντιμετωπίζει την πραγματικότητα, έτσι ώστε να προστατευτεί το άτομο από την ένταση των δυσάρεστων συναισθημάτων που βιώνει και για να μετριάσει οποιοδήποτε αίτιο ανάπτυξης άγχους και ενοχών (Freud, 1957). Κάθε άτομο χρησιμοποιεί αμυντικούς μηχανισμούς που θεωρούνται φυσιολογικές αντιδράσεις στη διαδικασία προσαρμογής του. Όταν όμως γίνονται ο κυρίαρχος τρόπος αντίδρασης του ατόμου στα προβλήματα της ζωής, τότε οι συνέπειες είναι παθολογικές (Andrews, Pollock, & Stewart, 1989). Οι μηχανισμοί άμυνας είναι ένα συνεχές φάσμα, στο ένα άκρο του οποίου υπάρχουν οι μηχανισμοί της ψύχωσης και στο άλλο άκρο βρίσκονται οι ώριμοι μηχανισμοί. Ανάμεσα στα δύο άκρα υπάρχουν οι νευρωτικοί μηχανισμοί, όπως είναι η απώθηση, η αποσύνδεση και η παθητική επιθετικότητα (Vaillant, 1992).

Σύμφωνα με την ψυχοδυναμική θεωρία, η παθητική επιθετικότητα ορίζεται ως η εκδήλωση των ενδοψυχικών συγκρούσεων που χαρακτηρίζονται από αμφιθυμία ή των διαπροσωπικών συγκρούσεων. Θεωρείται ότι αυτή η έννοια ανήκει στο φάσμα της οργής που στρέφεται εναντίον του εαυτού, λόγω των αισθημάτων ενοχής και ντροπής που συνοδεύουν την εξάρτηση, της πρόκλησης θυμού για να επιβεβαιωθεί η εχθρική οπτική για τον κόσμο, και της εξωτερίκευσης των εσωτερικών συγκρούσεων που επιφέρει η εχθρική εξάρτηση (Wetzler, 1992). Επίσης, όταν άτομα που εμφανίζουν επιθετικότητα αντιλαμβάνονται τον εαυτό τους ως θύμα άδικης μεταχείρισης, συμπεριφοράς, επιλέγουν να εκφράσουν τη δυσαρέσκεια τους, χρησιμοποιώντας μια παθητική επιθετική συμπεριφορά, με την σκόπιμη

συχνή απουσία και απομάκρυνση από την πηγή τους (James et al., 2005).

Παθητική επιθετικότητα και αναβλητικότητα και η επίδραση της γονεϊκής αποδοχής - απόρριψης στην ανάπτυξη παθητικής επιθετικότητας

Άτομα που χαρακτηρίζονται από την τάση χρόνιας αναβλητικότητας αναφέρουν υψηλά επίπεδα έκφρασης θυμού, αναβλητικότητα στην λήψη αποφάσεων και αποφευκτική αναβλητικότητα, στοιχεία που φαίνεται να χαρακτηρίζουν παθητική επιθετική προσωπικότητα (Ferrari & Olivette, 1994. Ferrari, Johnson, & McCown 1995). Όσον αφορά τον τομέα της εκπαίδευσης, η αποφυγή εργασίας, για παράδειγμα μπορεί να θεωρηθεί ένας μηχανισμός που εκφράζει την παθητική επιθετικότητα. Αυτό το μοτίβο έχει λάβει μικρή προσοχή στη βιβλιογραφία, υπάρχουν όμως στοιχεία που υποδηλώνουν την ύπαρξή του.

Σύμφωνα με τις θεωρίες των ακαδημαϊκών κινήτρων, οι οποίες προσπαθούν να εξηγήσουν τις συμπεριφορές των φοιτητών στο ακαδημαϊκό περιβάλλον καθώς και την επίδραση των συναισθημάτων, υποστηρίζεται ότι τα συναισθήματα και οι πεποιθήσεις προκαλούν διαφορετικά μοτίβα συμπεριφοράς, όπως είναι η αποφυγή της αποτυχίας, η επιδίωξη και αναζήτηση της αριστείας, καθώς και η παθητική επιθετικότητα (Seifert, 2004). Μελέτη αναφέρει ότι η αποφυγή εργασιών μπορεί να ειπωθεί ως ένας παθητικός επιθετικός μηχανισμός (Jarvis & Seifert, 2002), σε αυτή την περίπτωση οι μαθητές δεν επιτελούν την εργασία, ελαττώνουν την προσπάθεια τους και μέσα από αυτόν τον τρόπο αναζητούν εκδίκηση. Άλλος λόγος μπορεί να είναι η ύπαρξη συναισθημάτων ανεπάρκειας ή ανίας. Επίσης, άτομα που αποκρύπτουν συναισθήματα δυσαρέσκειας και εχθρότητας προς τον δάσκαλο επειδή έχουν υποστεί άδικη συμπεριφορά από τον διδάσκοντα ή για οποιοδήποτε άλλο λόγο δεν τους συμπαθεί. Συνεπώς αυτός ο τρόπος φανερώνει την προσπάθεια των μαθητών να επιδιώξουν εκδίκηση ή να ασκήσουν κάποιο είδος ελέγχου, ματαιώνοντας έτσι τα σχέδια του δασκάλου με τη μη συνεργασία τους (Seifert, 2004).

Σύμφωνα με την υποθεωρία της προσωπικότητας του Rohner, οι ενήλικες που βίωσαν απόρριψη κατά την παιδική ηλικία αναμένεται να αναπτύξουν ορισμένες τάσεις προσωπικότητας, σε ένα σημαντικά μεγαλύτερο βαθμό από τους ενήλικες που αντιλαμβάνονται την αποδοχή από τους γονείς ως παιδιά (Rohner, 2005). Η παθητική επιθετικότητα ανήκει μαζί με την εχθρότητα και την επιθετικότητα, σε μια από αυτές τις προδιαθέσεις, που μπορεί να αναπτυχθούν όταν το παιδί δεν αντιλαμβάνεται την άνευ όρων γονεϊκή αποδοχή και βιώνει επώδυνα συναισθήματα (Rohner, Khaleque, & Cournoyer, 2012). Επιπλέον, μελέτες αναφέρουν ότι η μη κατάλληλη γονεϊκή συμπεριφορά και

διαπαιδαγώγηση, η κακοποίηση και η παραμέληση συντελούν στη δημιουργία και στη διαμόρφωση της διαταραχής της παθητικής επιθετικότητας (Johnson, Cohen, Kasen, & Brook, 2008. Johnson, Smailes, Cohen, Brown, & Bernstein, 2000).

Σκοπός της έρευνας

Σύμφωνα με την παρούσα ερευνητική ανασκόπηση, υποστηρίζεται ότι η ακαδημαϊκή αναβλητικότητα είναι ένα φαινόμενο που φαίνεται να συνδέεται με διάφορους παράγοντες, οι οποίοι αφορούν όλους τους τομείς λειτουργικότητας του ατόμου. Πιο συγκεκριμένα, υπάρχει σημαντικός αριθμός ερευνών που έχουν ασχοληθεί με τη σχέση της γονεϊκής αποδοχής και της ακαδημαϊκής αναβλητικότητας, καθώς και της τελειοθρίας με την ακαδημαϊκή αναβλητικότητα. Προηγούμενες μελέτες όμως, εξέτασαν μεμονωμένα, ανά ζεύγη, τις συγκεκριμένες μεταβλητές. Σκοπός της συγκεκριμένης έρευνας είναι να μελετηθεί η διάσταση προσωπικότητας της τελειοθρίας ως διαμεσολαβητικός παράγοντας στη σχέση μεταξύ της γονεϊκής αποδοχής - απόρριψης και της ακαδημαϊκής αναβλητικότητας. Όσον αφορά την έννοια της παθητικής επιθετικότητας δεν έχει διερευνηθεί συστηματικά η σχέση της με την αναβλητικότητα στον ακαδημαϊκό χώρο.

Βασικός στόχος της παρούσας έρευνας είναι να γίνει μια προσπάθεια μελέτης και σύνδεσης του ρόλου της παθητικής επιθετικότητας στην ανάπτυξη αναβλητικής συμπεριφοράς, που διέπει συχνά την ακαδημαϊκή ζωή των φοιτητών, με αναφορά στις σχέσεις με τους γονείς. Ειδικότερα, οι ερευνητικές υποθέσεις που θα εξετασθούν στη παρούσα έρευνα είναι οι ακόλουθες: α) Η αντιλαμβανόμενη γονεϊκή αποδοχή - απόρριψη αναμένεται να σχετίζεται με την αναβλητικότητα σπουδών τόσο άμεσα όσο και έμμεσα μέσω της τελειοθρίας. Η τελειοθρία αναμένεται να συσχετίζεται θετικά με την γονεϊκή απόρριψη και την αναβλητικότητα. β) Η αντιλαμβανόμενη γονεϊκή αποδοχή - απόρριψη αναμένεται να σχετίζεται με το επίπεδο της παθητικής επιθετικότητας των φοιτητών, το οποίο με τη σειρά του επηρεάζει τα επίπεδα ακαδημαϊκής αναβλητικότητας. Η παθητική επιθετικότητα αναμένεται να συσχετίζεται θετικά με την γονεϊκή απόρριψη και την αναβλητικότητα. Επομένως, θα διερευνηθούν η τελειοθρία και η παθητική επιθετικότητα ως διαμεσολαβητικές μεταβλητές, ανάμεσα στον παράγοντα της γονεϊκής απόρριψης και στην αναβλητικότητα σπουδών. Παράλληλα, θα μελετηθούν οι συσχετίσεις των συνολικών κλιμάκων των μεταβλητών και θα εξετασθούν βασικές μεταβλητές της έρευνας με βάση τις διαφυλικές διαφορές.

Μεθοδολογία

Συμμετέχοντες

Συνολικά στην παρούσα έρευνα συμμετείχαν 399 φοιτητές, 136 (34,1%) άνδρες και 263 (65,9%) γυναίκες. Ο μέσος όρος ηλικίας ήταν 23.2 έτη και το εύρος κυμαινόταν από 18 έως 31 έτη. Οι συμμετέχοντες προέρχονταν από πανεπιστημιακά και τεχνολογικά ιδρύματα της χώρας, η πλειονότητα των οποίων ήταν προπτυχιακοί φοιτητές.

Ψυχομετρικά εργαλεία

Για τη συλλογή των δεδομένων της έρευνας χορηγήθηκαν στους συμμετέχοντες πέντε επιμέρους κλίμακες. Για την εκτίμηση του επιπέδου της ακαδημαϊκής αναβλητικότητας χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο των Solomon & Rothblum (Procrastination Assessment Scale- Students- PASS, 1984, προσαρμογή Χατζηδήμου, 1994). Σύμφωνα με τις αναλύσεις των παραγόντων που πραγματοποιήθηκαν από την Αργυροπούλου (2004) και τα βιβλιογραφικά ερευνητικά δεδομένα, χρησιμοποιήθηκε από το πρώτο μέρος του ερωτηματολογίου, μόνο το πρώτο ερώτημα του κάθε ακαδημαϊκού καθήκοντος, που αναφέρεται στη συχνότητα αναβλητικότητας, με ικανοποιητική αξιοπιστία ($\alpha = .76$). Επίσης, από το δεύτερο μέρος, χρησιμοποιήθηκαν οι τέσσερις λόγοι που αναδείχθηκαν από την ανάλυση παραγόντων, για τους οποίους οι φοιτητές στην Ελλάδα παρουσιάζουν αναβλητική συμπεριφορά στις ακαδημαϊκές σπουδές τους.

Το ερωτηματολόγιο Parental Acceptance- Rejection Questionnaire για ενήλικες (Rohner, 2005, προσαρμογή Tsaousis, Giovazolias, & Mascha, 2012) μετρά την αντιλαμβανόμενη πατρική και μητρική αποδοχή και απόρριψη κατά την παιδική ηλικία. Αναλύσεις της αξιοπιστίας ($\alpha = .95$) και εγκυρότητας του συγκεκριμένου ερωτηματολογίου αυτοαναφοράς δείχνουν ότι αποτελεί ένα ισχυρά αξιόπιστο εργαλείο για έρευνες τόσο στο γενικό πληθυσμό όσο και σε κλινικό περιβάλλον (Khaleque & Rohner, 2012).

Η πλειονότητα των ερευνητών αποδέχεται ότι η τελειοθηρία είναι μία πολυδιάστατη μεταβλητή με ποικίλες εκδηλώσεις, αρνητικές και θετικές, για τα άτομα. Σε αυτή την άποψη βασίστηκε η δημιουργία της κλίμακας Almost Perfect Scale – Revised των Slaney, Mobley, Trippi, Ashby, & Johnson (1996, προσαρμογή Διαμαντοπούλου & Πλατσίδου, 2014). Στην αρχική έκδοσή της κλίμακας, η εσωτερική συνοχή των υποκλιμάκων της κυμαίνεται από $\alpha =$

.85 μέχρι $\alpha = .92$ (Slaney, Rice, Mobley, Trippi, & Ashby, 2001). Στην ελληνική έκδοχή, ο συνολικός δείκτης αξιοπιστίας Cronbach's ήταν $\alpha = .87$.

Για τη μέτρηση της παθητικής επιθετικότητας, χρησιμοποιήθηκε το ερευνητικό ερωτηματολόγιο Αμυντικού Προφίλ - Μηχανισμών άμυνας του Εγώ, Defense Style Questionnaire- 88 (Bond et al., 1984, προσαρμογή Hyphantis, 2010), το οποίο περιλαμβάνει κλίμακα με ορισμένες ερωτήσεις σχετικές με το χαρακτηριστικό της παθητικής επιθετικότητας (Bond, 1992).

Η κλίμακα Brief Symptom Inventory BSI (Derogatis, 1975. Derogatis & Melisaratos, 1983, προσαρμογή Κούρου & Τσαούσης, 2010) δημιουργήθηκε ως ένα πολυδιάστατο ερωτηματολόγιο αυτοαναφοράς για την μέτρηση του επιπέδου της ψυχολογικής κατάστασης και των συμπτωμάτων που φέρει, στο παρόν, τόσο σε άτομα με κάποια ψυχιατρική ασθένεια όσο και σε άτομα που δεν έχουν κάποια ασθένεια. Η συγκεκριμένη κλίμακα χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα έρευνα, έτσι ώστε να αποκλειστεί το ενδεχόμενο παρουσίας κάποιων ψυχολογικών διαταραχών των φοιτητών, που μπορεί να φέρουν προβλήματα μέσω των στοιχείων της αναβλητικής συμπεριφοράς, της τελειοθηρίας και της παθητικής επιθετικότητας.

Διαδικασία

Κατά το χρονικό διάστημα Μαΐου - Σεπτεμβρίου 2015 διενεργήθηκε η συλλογή των ερευνητικών δεδομένων, η οποία πραγματοποιήθηκε ηλεκτρονικά μέσω της διαδικτυακής φόρμας που δημιουργήθηκε στο Google Drive. Στην πρώτη σελίδα περιλαμβάνονταν μία φόρμα ενημέρωσης και συγκατάθεσης όπου οι συμμετέχοντες πληροφορούνται για τον σκοπό της έρευνας, ενημερώνονται για τη διασφάλιση της εμπιστευτικότητας και της ανωνυμίας των στοιχείων που πρόκειται να συμπληρώσουν. Ακολουθούσε το φύλλο δημογραφικών στοιχείων και τα προαναφερθέντα ερωτηματολόγια. Ακόμα, δόθηκε λεπτομερής σαφής περιγραφή κάθε ερωτήματος και του τρόπου συμπλήρωσης κάθε ερωτηματολογίου χωριστά. Ο χρόνος συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων υπολογίστηκε γύρω στα είκοσι λεπτά.

Στατιστική Ανάλυση

Αφού ολοκληρώθηκε η συλλογή των δεδομένων, ακολούθησε η ανάλυση τους μέσω του στατιστικού προγράμματος SPSS 20. Πρώτα όμως, εξαιρέθηκαν οι περιπτώσεις των

φοιτητών που παρουσίασαν σχετικά μέτριο βαθμό στην κλίμακα Brief Symptom Inventory, υψηλά επίπεδα δεν παρατηρήθηκαν στη συγκεκριμένη κλίμακα. Οι διαφυλικές διαφορές μελετήθηκαν χρησιμοποιώντας παραμετρικό τεστ για ανεξάρτητα δείγματα (t-test). Οι συσχετίσεις των μεταβλητών εξετάστηκαν με τη χρήση του συντελεστή Spearman rho. Οι αναλύσεις διαμεσολάβησης πραγματοποιήθηκαν μέσα από το PROCESS και εξετάστηκαν τα τέσσερα διαμεσολαβητικά μοντέλα με τις συνολικές κλίμακες των παραγόντων. Αυτή η μέθοδος βασίζεται σε διαδικασίες bootstrapping και θεωρείται ένα προηγμένο πρόγραμμα αξιολόγησης της διαμεσολάβησης σε σχέση με προηγούμενα, εξαιτίας της υψηλής αξιοπιστίας των ευρημάτων (Hayes, 2013).

Αποτελέσματα

Στον Πίνακα 1 παρουσιάζονται τα βασικά περιγραφικά των συνολικών μεταβλητών που μελετήθηκαν στην έρευνα. Για να εκτιμηθεί, εάν το σύνολο των συμμετεχόντων παρουσιάζει υψηλή βαθμολογία στις κλίμακες που συμπλήρωσε, έγινε με την χρήση της διαμέσου, όπως πραγματοποιήθηκε σε προηγούμενες έρευνες (Beck, Koons, & Milgram, 2000. Van Eerde, 2003). Στο δείγμα των 399 φοιτητών παρατηρείται χαμηλός βαθμός ακαδημαϊκής αναβλητικότητας. Όσο αφορά τη τελειοθρία, οι φοιτητές παρουσιάζουν σχετικά υψηλά επίπεδα, καθώς και υψηλές τιμές γονεϊκής αποδοχής τόσο από τον πατέρα όσο και από τη μητέρα τους. Επίσης, εμφανίζουν χαμηλό επίπεδο παθητικής επιθετικότητας. Παρουσιάζεται μια υψηλή αξιοπιστία στις κλίμακες της ακαδημαϊκής αναβλητικότητας, της τελειοθρίας και της γονεϊκής αποδοχής του πατέρα και της μητέρας, που μας επιτρέπει να θεωρήσουμε τα αντίστοιχα εργαλεία ως ομοιογενείς κλίμακες μέτρησης των αντίστοιχων παραγόντων. Ο δείκτης εσωτερικής συνοχής της παθητικής επιθετικότητας είναι κάτω από το κατώτερο αποδεκτό όριο του.

Πίνακας 1. Μέσοι όροι, Τυπικές Αποκλίσεις, Εύρος Τιμών και συντελεστής αξιοπιστίας Cronbach α

	Πατρική Αποδοχή	Μητρική Αποδοχή	Τελειοθρία	Παθητική Επιθετικότητα	Ακαδημαϊκή Αναβλητικότητα
Μέσος Όρος	78.33	84.27	75.96	19.57	33.91
T.A.	14.48	11.46	13.38	7.16	8.06
Εύρος	24-96	24-96	23-115	5-45	31-155

α .95 .93 .87 .49 .87

Παρατηρώντας τα αποτελέσματα από τις αναλύσεις συσχέτισης (Πίνακας 2), μπορούμε να συμπεράνουμε ότι η ακαδημαϊκή αναβλητικότητα σχετίζεται σημαντικά θετικά με την τελειοθρία, την παθητική επιθετικότητα και σημαντικά αρνητικά με την αποδοχή και των δύο γονέων. Η τελειοθρία σχετίζεται σημαντικά θετικά με την παθητική επιθετικότητα και σημαντικά αρνητικά με την πατρική αποδοχή. Η πατρική και μητρική αποδοχή σχετίζεται σημαντικά αρνητικά με την παθητική επιθετικότητα.

Πίνακας 2. Συσχετίσεις των κλιμάκων της έρευνας, της αναβλητικότητας, της τελειοθρίας, της γονεϊκής αποδοχής και της παθητικής επιθετικότητας

	Πατρική αποδοχή	Μητρική αποδοχή	Τελειοθρία	Παθητική επιθετικότητα	Ακαδημαϊκή αναβλητικότητα
Πατρική αποδοχή	1.00				
Μητρική αποδοχή	.53**				
Τελειοθρία	-.13*	-.08			
Παθητική επιθετικότητα	-.20**	-.23**	.11*		
Ακαδημαϊκή αναβλητικότητα	-.18**	-.27**	.16**	.39**	1.00

Τα αποτελέσματα του Πίνακα 3 έδειξαν ότι δεν υπάρχουν διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών όσον αφορά την αναβλητικότητα σπουδών. Επίσης, από τα αποτελέσματα t-tests της συνολικής κλίμακας των βασικών μεταβλητών με βάση το φύλο φαίνεται ότι οι γυναίκες εμφανίζουν σημαντικά μεγαλύτερο βαθμό αποδοχής από τον πατέρα σε σχέση με τους άντρες και οι άντρες εμφανίζουν σημαντικά μεγαλύτερο βαθμό παθητικής επιθετικότητας σε σχέση με τις γυναίκες.

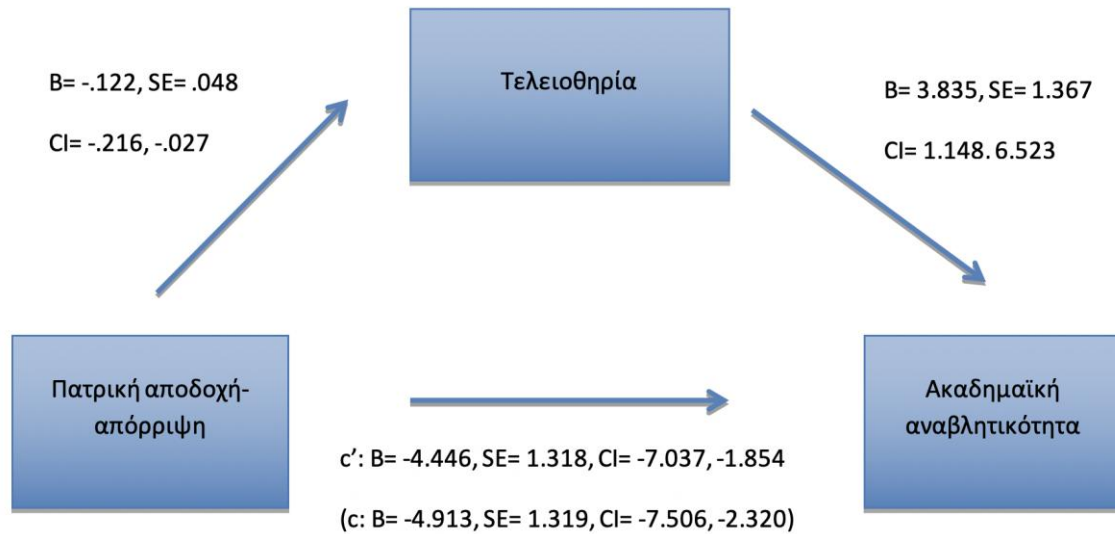
Πίνακας 3. Μέσοι όροι, τυπικές αποκλίσεις και t-tests της συνολικής κλίμακας των βασικών μεταβλητών με βάση το φύλο.

	Ανδρες			Γυναίκες			T- test		
	M.O.	T.A.	n	M.O.	T.A.	n	t	df	p
Πατρική Αποδοχή	75.50	14.53	136	79.79	14.26	263	-2.83	397	.005*
Μητρική Αποδοχή	82.99	11.99	136	84.93	11.14	263	-1.61	397	.11
Τελειοθηρία	74.29	11.68	136	76.82	14.12	263	-1.79	397	.07
Παθητική Επιθετικότητα	20.57	7.68	136	19.06	6.83	263	2.00	397	.046*
Ακαδημαϊκή Αναβλητικότητα	33.78	8.33	136	33.98	7.94	263	-0.23	397	.82

*p<0.05

Η ανάλυση της διαμεσολάβησης δείχνει ότι παρόλο που η αντιλαμβανόμενη πατρική απόρριψη έχει σημαντική συνολική επίδραση στην ακαδημαϊκή αναβλητικότητα [c: B= -4.913, SE= 1.319, BCa CI (-7.506, -2.320)], έπειτα από τον έλεγχο για την επίδραση της τελειοθηρίας ως διαμεσολαβητή [B= -.122, SE= .048, BCa CI (-.216, -.027) · B= 3.835, SE= 1.367, BCa CI (1.148, 6.523)] η άμεση επίδραση της πατρικής απόρριψης στην ακαδημαϊκή αναβλητικότητα μειώνεται [c': B= -4.446, SE= 1.318, BCa CI (-7.037, -1.854)]. Η έμμεση επίδραση της πατρικής απόρριψης στην αναβλητικότητα σπουδών μέσω της τελειοθηρίας [B= -.467, BCa CI (-1.200, -.059)] δείχνει τη μερική διαμεσολάβηση της τελειοθηρίας και παρουσιάζει μικρό βαθμό επίδρασης [$k^2 = .018$, BCa CI (.003, .044)] (Preacher & Kelley, 2011) (Σχήμα 1).

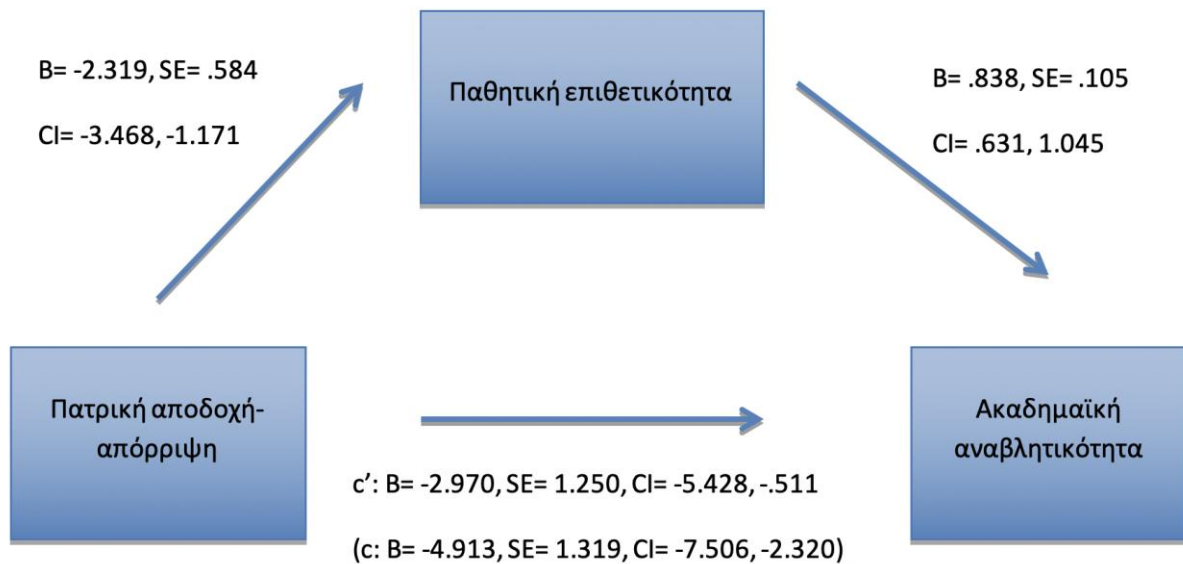
Σχήμα 1. Γραφική αναπαράσταση του μοντέλου διαμεσολάβησης της τελειοθρίας στη σχέση της αντιλαμβανόμενης πατρικής αποδοχής - απόρριψης και της ακαδημαϊκής αναβλητικότητας.

Η ανάλυση της διαμεσολάβησης που πραγματοποιήθηκε για τη διερεύνηση της τελειοθρίας ως διαμεσολαβητικού παράγοντα της σχέσης της μητρικής απόρριψης και της ακαδημαϊκής αναβλητικότητας, έδειξε ότι η τελειοθρία δεν μεσολαβεί στη συγκεκριμένη σχέση διότι η άμεση επίδραση δεν είναι στατιστικά σημαντική.

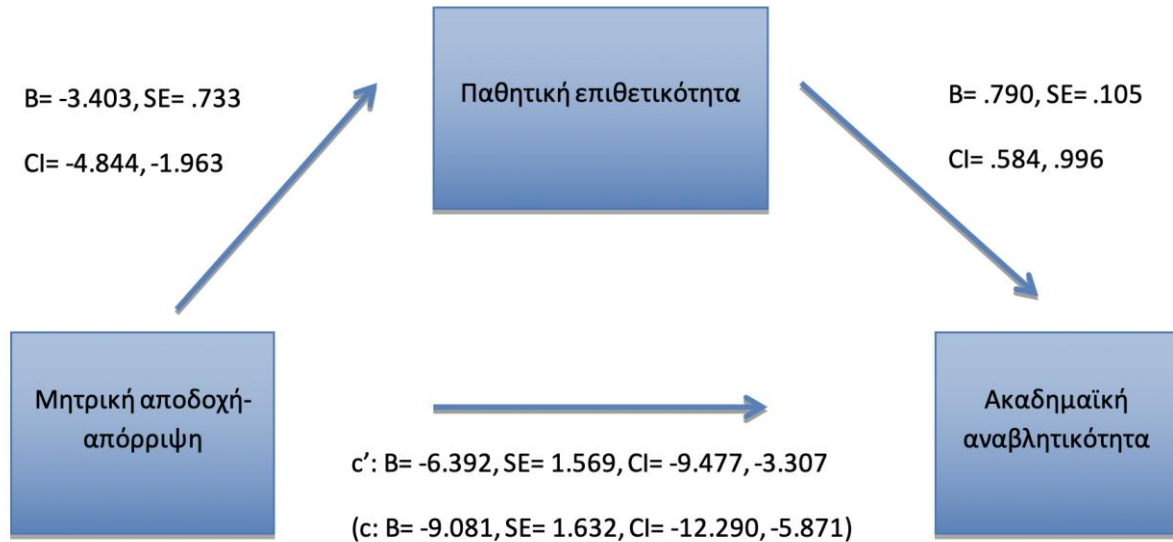
Η ανάλυση διαμεσολάβησης με την πατρική απόρριψη ως ανεξάρτητη μεταβλητή δείχνει ότι παρά το γεγονός ότι έχει σημαντική συνολική επίδραση στην αναβλητικότητα [$c: B = -4.913, SE = 1.319, BCa CI (-7.506, -2.320)$], έπειτα από τον έλεγχο για την επίδραση της παθητικής επιθετικότητας ως διαμεσολαβητή [$B = -2.319, SE = .584, BCa CI (-3.468, -1.171)$ · $B = .838, SE = .105, BCa CI (.631, 1.045)$] η άμεση επίδραση της πατρικής απόρριψης στην αναβλητικότητα σπουδών ελαττώνεται [$c': B = -2.970, SE = 1.250, BCa CI (-5.428, -.511)$]. Η έμμεση επίδραση της πατρικής απόρριψης στην αναβλητικότητα μέσα από την παθητική επιθετικότητα [$B = -1.943, BCa CI (-3.349, -.694)$] δείχνει μερική διαμεσολάβηση της παθητικής επιθετικότητας και αντιπροσωπεύει ένα μικρό έως μέτριο βαθμό επίδρασης [$k^2 = .074, BCa CI (.029, .129)$] (Preacher & Kelley, 2011) (Σχήμα 2).

Σχήμα 2. Γραφική αναπαράσταση του μοντέλου διαμεσολάβησης της παθητικής επιθετικότητας στη σχέση της πατρικής απόρριψης και της αναβλητικότητας σπουδών.

Η ανάλυση διαμεσολάβησης με τη μητρική απόρριψη ως ανεξάρτητη μεταβλητή δείχνει ότι παρά το γεγονός ότι έχει σημαντική συνολική επίδραση στην αναβλητικότητα [c: B = -9.081, SE = 1.632, BCa CI (-12.290, -5.871)], έπειτα από τον έλεγχο για την επίδραση της παθητικής επιθετικότητας ως διαμεσολαβητή [B = -3.403, SE = .733, BCa CI (-4.844, -1.963) · B = .790, SE = .105, BCa CI = (.584, .996)] η άμεση επίδραση της μητρικής απόρριψης στην αναβλητικότητα σπουδών ελαττώνεται [c': B = -6.392, SE = 1.569, BCa CI (-9.477, -3.307)]. Η έμμεση επίδραση της μητρικής απόρριψης στην αναβλητικότητα μέσα από την παθητική επιθετικότητα [B = -2.689, BCa CI (-4.541, -1.098)] δείχνει μερική διαμεσολάβηση της παθητικής επιθετικότητας και αντιπροσωπεύει ένα μικρό έως μέτριο βαθμό επίδρασης [$k^2 = .081$, BCa CI (.034, .130)] (Preacher & Kelley, 2011) Σχήμα 3).

Σχήμα 3. Η έμμεση επίδραση της μητρικής απόρριψης στην ακαδημαϊκή αναβλητικότητα μέσω του παράγοντα της παθητικής επιθετικότητας.

Συζήτηση

Τα βιώματα των σημαντικών σχέσεων δημιουργούν νοητικές αναπαραστάσεις, οι οποίες διαμορφώνουν τις αντιλήψεις των διαπροσωπικών και κοινωνικών σχέσεων που έπονται, που ακολουθούν. Επομένως, οι πρώιμες σχέσεις και οι μετέπειτα με τα βασικά πρόσωπα στη ζωή των παιδιών επηρεάζουν την ανάπτυξη και τις ψυχοσυναισθηματικές δεξιότητες και σχέσεις τους με άλλα άτομα. Ειδικότερα, νεότερα δεδομένα δείχνουν ότι η αντιλαμβανόμενη γονεϊκή αποδοχή - απόρριψη έχει άμεσο και έμμεσο αποτέλεσμα στην ψυχική ευημερία των παιδιών (Rohner, 2005). Στόχος της παρούσας έρευνας ήταν η διερεύνηση της τελειοθρίας και της παθητικής επιθετικότητας ως διαμεσολαβητικών μεταβλητών στη σχέση της γονεϊκής απόρριψης και της αναβλητικότητας σπουδών.

Η στατιστική ανάλυση για την πρώτη υπόθεση έδειξε ότι η τελειοθρία διαμεσολαβεί στη σχέση μεταξύ πατρικής απόρριψης και ακαδημαϊκής αναβλητικότητας. Η είσοδος του διαμεσολαβητικού παράγοντα της τελειοθρίας μειώνει την άμεση επίδραση που έχει η γονεϊκή απόρριψη στην αναβλητικότητα. Πιο συγκεκριμένα, η πατρική απόρριψη φαίνεται να προκαλεί στα άτομα χαρακτηριστικά της τελειοθρίας, τα οποία με τη σειρά τους προκαλούν συμπτώματα της αναβλητικής συμπεριφοράς στη ζωή των φοιτητών. Όταν η συναισθηματική

ανάγκη για θετική ανταπόκριση από τους γονείς δεν καλύπτεται επαρκώς, τα παιδιά και στη συνέχεια ως ενήλικες έχουν τη συναισθηματική και συμπεριφορική προδιάθεση να ανταποκρίνονται με συγκεκριμένους τρόπους. Η τελειοθηρία είναι ένα από τα χαρακτηριστικά που αναπτύσσεται σε οικογενειακό περιβάλλον που δεν παρέχει άνευ όρων αποδοχή και αγάπη και στη συνέχεια μπορεί να εκδηλωθεί σε διάφορους τομείς της ζωής του ατόμου (Rice et al., 2005). Έτσι, όταν η αποδοχή των γονέων εξαρτάται και συνδέεται με την επίδοση που θα παρουσιάσουν τα παιδιά και την επιβολή παράλογα υψηλών προτύπων, έχει ως συνέπεια το μήνυμα που λαμβάνουν να είναι ότι χρειάζονται ορισμένες προϋποθέσεις και απαιτήσεις για να έχουν τη γονεϊκή αγάπη και ζεστασιά και να αποφύγουν την έντονη κριτική τους (Fletcher & Speirs Neumeister, 2012. Onwuegbuzie, 2000).

Αντίθετα, όπως φάνηκε από το αποτέλεσμα της συσχέτισης των κλιμάκων, δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ της μητρικής απόρριψης και της τελειοθηρίας. Συνεπώς, η σχέση ανάμεσα στην τελειοθηρία και την αναβλητικότητα δεν κυριαρχεί τόσο έντονα όπως αναφέρεται στη διεθνή βιβλιογραφία και τις βιβλιογραφικές πηγές που μελετήθηκαν. Όσον αφορά την ανάλυση διαμεσολάβησης που πραγματοποιήθηκε για τη διερεύνηση της τελειοθηρίας ως διαμεσολαβητικού παράγοντα στη σχέση της μητρικής απόρριψης και της ακαδημαϊκής αναβλητικότητας, έδειξε ότι η τελειοθηρία δεν μεσολαβεί στη συγκεκριμένη σχέση διότι η άμεση επίδραση δεν είναι στατιστικά σημαντική.

Η παρούσα έρευνα αποτελεί μια προσπάθεια μελέτης του παράγοντα της παθητικής επιθετικότητας και του διαμεσολαβητικού ρόλου που έχει στη σχέση της γονεϊκής απόρριψης και της αναβλητικότητας σπουδών. Η επιλογή για τη διερεύνηση του παράγοντα της παθητικής επιθετικότητας και την επίδραση του στην αναβλητικότητα, προέκυψε από την σκέψη ότι οι μηχανισμοί άμυνας σχετίζονται με την αναβλητικότητα. Όταν δηλαδή κάποιος αναβάλλει μια δραστηριότητα αντί να πει ότι δεν μπορεί να την κάνει, προτιμά να διοχετεύσει την αρνητικότητα του μέσα από την εκδήλωση της συγκεκριμένης συμπεριφοράς. Σύμφωνα με τα ευρήματα της παρούσας έρευνας, φαίνεται να επιβεβαιώνεται η δεύτερη υπόθεση ότι η παθητική επιθετικότητα διαμεσολαβεί στη σχέση της γονεϊκής απόρριψης και της αναβλητικότητας σπουδών καθώς και ότι σχετίζεται σημαντικά θετικά με την γονεϊκή απόρριψη και την αναβλητικότητα. Επομένως, φαίνεται η αναβλητικότητα να επηρεάζεται από τη γονεϊκότητα μέσω της αυτόματης ρύθμισης του συναισθήματος όταν το άτομο βιώνει συγκεκριμένες δυσκολίες.

Η υποθεωρία προσωπικότητας του Rohner αναφέρει, ότι η απόρριψη των γονέων οδηγεί σε εξάρτηση, εχθρότητα, παθητική επιθετικότητα ή σε ψυχολογικά προβλήματα με

στοιχεία εχθρότητας, επιθετικότητας, συναισθηματικής απάθειας ανάλογα με την μορφή, τη συχνότητα, τη διάρκεια και την ένταση της αντιλαμβανόμενης απόρριψης και του γονεϊκού ελέγχου (Rohner et al., 2012). Επιπροσθέτως, όπως αναφέρθηκε, μια από τις μορφές συμπεριφοράς που παίρνει η αναβλητικότητα είναι η παθητική επιθετική. Αυτή η μορφή στον ακαδημαϊκό χώρο, έχει λάβει μικρή προσοχή στη βιβλιογραφία, ορισμένα στοιχεία όμως ενισχύουν και υποδηλώνουν την ύπαρξη της. Η βιβλιογραφία από σχετικές κλινικές έρευνες της παθητικής επιθετικότητας δείχνει ότι οι μαθητές τείνουν να αποδίδουν σε εξωτερικούς παράγοντες όσα συμβαίνουν και τους φέρνουν ενόχληση. Για αυτό τον λόγο αισθάνονται ότι έχουν μικρό έλεγχο και βρίσκουν τρόπο μέσα από την παθητική επιθετική συμπεριφορά να τον αυξήσουν για να νιώσουν πιο ισχυροί και να εκφράσουν την οργή τους (Seifert, 2004). Ακόμη, ο αυτοκαταστροφικός χαρακτήρας της αναβλητικής συμπεριφοράς οδήγησε κάποιους θεωρητικούς στο συμπέρασμα ότι κάποιες μορφές αναβλητικότητας βασίζονται σε συγκεκαλυμμένο αρνητισμό, ανυποταξία ή δυσφορία αναφορικά με το ίδιο το αναβλητικό άτομο (James et al., 2005. Milgram, Dangour, & Raviv, 1992).

Επιπρόσθετα, τα ευρήματα που μελετήθηκαν δείχνουν ότι η έμμεση επίδραση της γονεϊκής απόρριψης, στην αναβλητικότητα μέσω της διαμεσολάβησης της παθητικής επιθετικότητας παρουσιάζει μεγαλύτερο βαθμό επίδρασης από την διαμεσολάβηση της τελειοθηρίας στη σχέση της γονεϊκής απόρριψης και της αναβλητικότητας σπουδών. Επομένως, ο διαμεσολαβητής που παρουσιάζεται ως πιο ισχυρός είναι η παθητική επιθετικότητα.

Τα αποτελέσματα από τις αναλύσεις συσχέτισης των μεταβλητών δείχνουν ότι η ακαδημαϊκή αναβλητικότητα σχετίζεται σημαντικά θετικά με την απόρριψη και των δύο γονέων και συμφωνεί με ευρήματα άλλων αντίστοιχων ερευνών που εξέτασαν την σχέση αυτών των παραγόντων και αναφέρουν μικρότερο ποσοστό εμφάνισης αναβλητικότητας όταν ο γονέας είναι υποστηρικτικός, διαθέτει δημοκρατικό στυλ διαπαιδαγώγησης, δίχως υψηλά κριτήρια και απαιτήσεις και ανταποκρίνεται στις συναισθηματικές ανάγκες του παιδιού με ζεστασιά και αποδοχή (Milgram & Toubiana, 1999. Zakeri et al., 2013).

Τέλος, όσον αφορά τα ευρήματα για την εξέταση της επίδρασης του φύλου στην ακαδημαϊκή αναβλητικότητα, έδειξαν ότι δεν υπάρχουν διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών όσον αφορά την αναβλητικότητα σπουδών και επιβεβαιώνουν προηγούμενες ελληνικές έρευνες που παρουσιάζουν μη διαφυλικές διαφορές στον παράγοντα της αναβλητικότητας (Αργυροπούλου, 2014. Χατζηδήμου, 1994), καθώς και διεθνείς έρευνες που υποστηρίζουν ότι δεν παρατηρείται διαφοροποίηση μεταξύ ανδρών και γυναικών ως προς το

ενδεχόμενο εμφάνισης ακαδημαϊκής αναβλητικότητας (Ferrari, Özer & Demir, 2009. Hess, Sherman & Goodman, 2000).

Είναι σημαντικό να αναφερθούν ορισμένοι περιορισμοί της έρευνας που χρειάζεται να λάβουμε υπόψη, όπως είναι η χρήση ερωτηματολογίων αυτοαναφοράς για τη συλλογή των δεδομένων, και τη μη δυνατότητα απομόνωσης της κοινής διακύμανσης των λανθανουσών μεταβλητών, το οποίο μπορεί να οδηγεί στον περιορισμό της ισχύς των συσχετίσεων. Ένας ακόμη ερευνητικός περιορισμός είναι ο χαμηλός δείκτης εσωτερικής συνοχής της κλίμακας της παθητικής επιθετικότητας. Αν και η υποκλίμακα του δυσπροσαρμοστικού προφίλ που περιλαμβάνει τον παράγοντα της παθητικής επιθετικότητας παρουσιάζει ικανοποιητικό συντελεστή αξιοπιστίας (Hyphantis, 2010), ο χαμηλός δείκτης Cronbach's alpha του παράγοντα που μελετήθηκε, ίσως να συμβαίνει λόγω του περιορισμένου αριθμού των ερωτήσεων που αφορούν αυτόν τον παράγοντα και που αποτελούσε ένα μέρος μιας από τις τέσσερις υποκλίμακες του ερωτηματολογίου Αμυντικού Προφίλ - Μηχανισμοί Άμυνας του Εγώ (DSQ- 88, Bond et al., 1984, προσαρμογή Hyphantis, 2010).

Τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας θα μπορούσαν να βρουν εφαρμογή στον τομέα της συμβουλευτικής ψυχολογίας, καθώς και στον τομέα της εκπαίδευσης. Σε επίπεδο συμβουλευτικής, εξαιτίας του ευρέος φάσματος των παραγόντων που επηρεάζουν την αναβλητική συμπεριφορά, σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι ένα στοιχείο δομικό της προσωπικότητας που αφορά τη μη συνειδητή ρύθμιση του συναισθήματος διαμεσολαβεί στη σχέση μεταξύ γονεϊκότητας και αναβλητικότητας. Συνεπώς, η αναβλητικότητα φαίνεται να επηρεάζεται από τη γονεϊκότητα μέσω της αυτόματης ρύθμισης του συναισθήματος όταν το άτομο βιώνει συγκεκριμένες δυσκολίες. Η δράση των υπηρεσιών ψυχικής υγείας και των συμβουλευτικών κέντρων των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων έχει καθοριστικό ρόλο και είναι σημαντικό οι ψυχολόγοι να γνωρίζουν ότι η αναβλητικότητα μπορεί να μην αφορά την έλλειψη ενδιαφέροντος αλλά το μπλοκάρισμα των γνωστικών διεργασιών που αφορά τόσο τη θέσπιση στόχων όσο και την παρακολούθησή τους μέσω της λειτουργίας της παθητικής επιθετικότητας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ackerman, D.S., & Gross, B.L. (2005). My instructor made me do it: Task characteristics of procrastination. *Journal of Marketing Education*, 27(1), 5-13.

- Andrews, G., Pollock, C., & Stewart, G. (1989). The determination of defense style by questionnaire. *Archives of General Psychiatry*, 46(5), 455-60.
- Αργυροπούλου, Μ.Ι. (2014). *Γενική και ακαδημαϊκή αναβλητικότητα στον φοιτητικό πληθυσμό: εντοπισμός προβλεπτικών παραγόντων και διερεύνηση πρόθεσης φοιτητών για αναζήτηση βοήθειας*. Διδακτορική Διατριβή, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Ελλάδα.
- Beck, B.L., Koons, S.R., & Milgram, D.L. (2000). Correlates and consequences of behavioral procrastination: the effects of academic procrastination, self-consciousness, self-esteem, and self-handicapping. *Journal of Social Behavior & Personality*, 15(5), 3-13.
- Bond, M. (1992). An empirical study of defense styles: the Defense Style Questionnaire. In G. E. Vaillant (Eds.), *Ego mechanisms of defense. A guide for clinicians and researchers*. American Psychiatric Press, Washington DC, 139-140.
- Chang, H.K. (2014). Perfectionism, anxiety, and academic procrastination: the role of intrinsic and extrinsic motivation in college students. *Electronic Theses, Projects, and Dissertations*. Paper 28.
- Closson, L.M., & Boutilier, R.R. (2017). Perfectionism, academic engagement, and procrastination among undergraduates: The moderating role of honors student status. *Learning & Individual Differences*, 57, 157-162.
- Craddock, A.E., Church, W., & Sands, A. (2009). Family of origin characteristics as predictors of perfectionism. *Australian Journal of Psychology*, 61(3), 136-144.
- Day, V., Mensink, D., & O'Sullivan, M. (2000). Patterns of Academic Procrastination, *Journal of College Reading & Learning*, 30(2), 120-134.
- Derogatis, L.R. (1975). *Brief Symptom Inventory*. Baltimore, MD: Clinical Psychometric Research.
- Derogatis, L.R., & Melisaratos, N. (1983). The Brief Symptom Inventory: an introductory report. *Psychological Medicine*, 13(3), 595-605
- Fedewa, B.A., Burns, L.R., & Gomez, A.A. (2005). Positive and negative perfectionism and the shame/guilt distinction: adaptive and maladaptive characteristics. *Personality & Individual Differences*, 38(7), 1609-1619.
- Ferrari, J.R., Johnson, J.L., & McCown, W.G. (1995). *Procrastination and task avoidance: Theory research, and treatment*. New York: Plenum Press.
- Ferrari, J.R., O'Callaghan, J., & Newbegin, I. (2005). Prevalence of procrastination in the United States, United Kingdom, and Australia: Arousal and avoidance delays among adults. *North American Journal of Psychology*, 7(1), 1-6.

- Ferrari, J.R., & Olivette, M.J. (1994). Parental authority and the development of female dysfunctional procrastination. *Journal of Research in Personality*, 28(1), 87-100.
- Ferrari, J.R., Özer, B.U., & Demir, A. (2009). Chronic procrastination among Turkish adults: Exploring decision, avoidant, and arousal styles. *Journal of Social Psychology*, 149(3), 302-307.
- Fletcher, K.L., & Speirs Neumeister, K.L. (2012). Research on perfectionism and achievement motivation: implications for gifted students. *Psychology in the Schools*, 49(7), 668- 677.
- Flett, G.L., Blankstein, K., Hewitt, P.L., & Koledin, S. (1992). Components of perfectionism and procrastination in college students. *Social Behaviour and Personality*, 20(2), 85-94.
- Flett, G.L., & Hewitt, P.L. (2002). Perfectionism and maladjustment: an overview of theoretical, definitional, and treatment issues. In G. L. Flett & P. L. Hewitt (Eds.), *Perfectionism: Theory, research, and treatment* (pp. 5–31). Washington, D.C.: American Psychological Association.
- Freud, S. (1957). On the history of the psychoanalytic movement. In J. Strachey (Ed.), *The standard edition of the complete psychological works of Sigmund Freud* (pp. 3-66). London, UK: Hogarth Press.
- Frost, R.O., Marten, P., Lahart, C., & Rosenblate, R. (1990). The dimensions of perfectionism. *Cognitive Theory and Research*, 14, 449-468.
- Giaouzi, A., & Giovazolias, T. (2015). Remembered parental rejection and social anxiety: The mediating role of partner acceptance-rejection. *Journal of Child and Family Studies*, 24(11), 3170-3179.
- Hayes, A.F. (2013). *Introduction to mediation, moderation and conditional process analysis: A regression-based approach*. New York: The Guildford Press.
- Hess, B., Sherman, M.F., & Goodman, M. (2000). Eveningness predicts academic procrastination: The mediating role of neuroticism. *Journal of Social Behavior*, 15(5), 61-74.
- Hewitt, P.L., Flett, G L., Besser, A., Sherry, S.B., & McGee, B. (2003). Perfectionism is multidimensional: a reply to Shafran, Cooper, and Fairburn. *Behaviour Research and Therapy*, 41(10), 1221-1236.
- Hussain, I., & Sultan, S. (2010). Analysis of procrastination among university students. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 5, 1897-1904.

- Hyphantis, T. (2010). The Greek version of the Defense Style Questionnaire: psychometric properties in three different samples. *Comprehensive Psychiatry*, 51(6), 618-629.
- James, L.R., McIntyre, M.D., Glisson, C.A., Green, P.D., Patton, T.W., LeBreton, J.M., ... & Williams, L.J. (2005). A conditional reasoning measure for aggression. *Organizational Research Methods*, 8(1), 69-99.
- Jarvis, S., & Seifert, T. (2002) Work avoidance as a manifestation of hostility, helplessness and boredom. *Alberta Journal of Educational Research*, 48(2), 174-187.
- Johnson, J.G., Cohen, P., Kasen, S., & Brook, J.S. (2008). Psychiatric disorders in adolescence and early adulthood and risk for child-rearing difficulties during middle adulthood. *Journal of Family Issues*, 29(2), 210-233.
- Johnson, J.J., Smailes, E.M., Cohen, P., Brown, J., & Bernstein, D.P. (2000). Associations between four types of childhood neglect and personality disorder symptoms during adolescence and early adulthood: Findings of a community based longitudinal study. *Journal of Personality Disorders*, 14(2), 171-187.
- Khaleque, A., & Rohner, R.P. (2012). Pancultural associations between perceived parental acceptance and psychological adjustment of children and adults: analytic review of worldwide research. *Journal of Cross - Cultural Psychology*, 43(5), 784-800.
- Κούρου, Δ., & Τσαούσης, Ι. (2010). Προσαρμογή της ψυχολογικής κλίμακας του *Brief symptom inventory (BSI)* στον ελληνικό πληθυσμό: μελέτη ψυχομετρικών ιδιοτήτων και παραγοντικής δομής σε κλινικό δείγμα. Μη δημοσιευμένη πτυχιακή εργασία. Πανεπιστήμιο Κρήτης, Ελλάδα.
- Michinov, N., Brunot, S., Le Bohec, O., Juhel, J., & Delaval, M. (2011). Procrastination, participation, and performance in online learning environments. *Computers & Education*, 56(1), 243-252.
- Milgram, N.A., Dangour, W., & Raviv, A. (1992). Situational and personal determinants of academic procrastination. *The Journal of General Psychology*, 119(2), 123-133.
- Milgram, N., Marshevsky, S., & Sadeh, A. (1994). Correlates of academic procrastination: Discomfort, task aversiveness, and task capability. *The Journal of Psychology*, 129(2), 145-155.
- Milgram, N., & Toubiana, Y. (1999). Academic anxiety, academic procrastination and parental involvement in students and their parents. *British Journal of Educational Psychology*, 69(3), 345-361.

- Miller, A.L., Lambert, A.D., & Speirs Neumeister, K.L. (2012). Parenting Style, perfectionism, and creativity in high-ability and high-achieving young adults. *Journal for the Education of the Gifted*, 35(4), 344-365.
- Onwuegbuzie, A. J. (2000). Academic procrastinators and perfectionistic tendencies among graduate students. *Journal of Social Behavior & Personality*, 15(5), 103-110.
- Rice, K.G., Lopez, F.G., & Vergara, D. (2005). Parental/Social Influences On Perfectionism And Adult Attachment Orientations. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 24(4), 580-605.
- Rohner, R.P. (1986). *The warmth dimension: Foundations of parental acceptance rejection theory*. Beverly Hills, CA: Sage Publications, Inc.
- Rohner, R.P. (2005). Parental acceptance - rejection theory. In V.L. Bengston, A.C. Acock, K.R. Allen, P. Dilworth - Anderson & D.M. Klein (Eds.), *Sourcebook of Family Theory & Research* (pp. 370 - 372). New York: Sage Publications Inc.
- Rohner, R.P. (2010). Perceived teacher acceptance, parental acceptance, and the adjustment, achievement, and behavior of school - going youths internationally. *Cross- Cultural Research*, 44(3), 211-221.
- Rohner, R.P., & Britner, P.A. (2002). Worldwide mental health correlates of parental acceptance- rejection: Review of cross- cultural and intracultural evidence. *Cross – Cultural Research*, 36(1), 16-47.
- Rohner, R.P., & Khaleque, A. (2010). Testing central postulates of parental acceptance rejection theory (PARTheory): A meta - analysis of cross - cultural studies. *Journal of Family Theory and Review*, 2(1), 73-87.
- Rohner, R.P, Khaleque, A., & Cournoyer, D.E. (Revised November 16, 2012). *Introduction to Parental Acceptance - Rejection Theory: methods, evidence, and implications*. University of Connecticut.
- Rohner, R.P., & Veneziano, R.A. (2001). The importance of father love: History and contemporary evidence. *Review of General Psychology*, 5(4), 382-405.
- Seifert, T. (2004). Understanding student motivation. *Educational Research*, 46(2), 137-149.
- Slaney, R.B., Mobley, M., Trippi, J., Ashby, J. S., & Johnson, D. (1996). *Almost Perfect Scale- Revised*. Pennsylvania State University, University Park.
- Slaney, R.B., Pincus, A.L., Uliaszek, A.A., & Wang, K.T. (2006). Conceptions of perfectionism and interpersonal problems: Evaluating groups using the structural method for circumplex data. *Assessment*, 13(2), 138-153.

- Slaney, R.B., Rice, K.G., Mobley, M., Trippi, J., & Ashby, J.S. (2001). The Revised Almost Perfect Scale. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 34(3), 130-145.
- Soenens, B., Luyckx, K., Vansteenkiste, M., Luyten, P., Duriez, B., & Goossens, L. (2008). Maladaptive perfectionism as an intervening variable between psychological control and adolescent depressive symptoms: A three wave longitudinal study. *Journal of Family Psychology*, 22(3), 465-474.
- Solomon, L.J., & Rothblum, E.D. (1984). Academic Procrastination: Frequency and Cognitive - Behavioral Correlates. *Journal of Counseling Psychology*, 31(4), 503-509.
- Soysa, C.K., & Weiss, A. (2014). Mediating perceived parenting styles–test anxiety relationships: Academic procrastination and maladaptive perfectionism. *Learning and Individual Differences*, 34, 77-85.
- Stoeber, J., & Otto, K. (2006). Positive conceptions of perfectionism: Approaches, evidence, challenges. *Personality and Social Psychology Review*, 10(4), 295-319.
- Sun Selışık, Z.E. (2003). *The Dimensions of Perfectionism and Their Relations to Helpless Explanatory Style*. Master Thesis. Ankara: Middle East Technical University.
- Tsaousis, I., Giovazolias, T., & Mascha, K. (2012). Translation and psychometric properties of the Child Parental Acceptance-Rejection Questionnaire (PARQ)–Short Form in Greek. In K.J. Ripoll Núñez, A.L. Comunian, & C.M. Brown (Eds.), *Expanding Horizons: Current Research on Interpersonal Acceptance* (pp. 215–228). USA: Brown Walker Press.
- Vaillant G.E. (1992). *Ego Mechanisms of Defense: A Guide for Clinicians and Researchers*. Washington D.C.: American Psychiatric Press.
- Van Eerde, W. (2003). A meta- analytically derived nomological network of procrastination. *Personality and Individual Differences*, 35(6), 1401-1418.
- Wang, K.T., Yuen, M., & Slaney, R.B. (2009) Perfectionism, depression, loneliness, and life satisfaction a study of high school Students in Hong Kong. *The Counseling Psychologist*, 37(2), 249-274.
- Wetzler, S. (1992). *Living With the Passive-Aggressive Man*. New York, NY: Simon and Schuster.
- Woo, V.M.-W., & Yeo, K.-J. (2019). The relationship between parenting styles and procrastination behaviours: a systematic review. *Asia Proceedings of Social Sciences*, 3(1), 6-9.

- Χατζηδήμου, Σ.Β. (1994). *Αναβλητικότητα στα σχολικά και φοιτητικά καθήκοντα σε μαθητές και φοιτητές*. (Ανέκδοτη μεταπτυχιακή εργασία). Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Ελλάδα.
- Zakeri, H., Esfahani, B.N., & Razmjooe, M. (2013). Parenting Styles And Academic Procrastination. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 84, 57-60.
- Zhang, B., & Cai, T. (2012). Coping styles and self-esteem as mediators of the perfectionism-depression relationship among chinese undergraduates. *Social Behavior & Personality*, 40(1), 157-168.

Parental acceptance-rejection and academic procrastination: the mediating role of perfectionism and passive aggressiveness

Stavrina Karapanagioti⁴ & Evangelia Karagiannopoulou⁵

Abstract

In recent years there has been an escalating research interest in academic procrastination in the areas of educational and counseling psychology. This research paper focuses on the investigation of perfectionism and passive aggressiveness as mediating factors in the relationship between academic procrastination and perceived parental acceptance-rejection (PARTheory). Thirty ninety nine (n=399) students from Universities and Technological Institutions from all over the country participate in this research. Procrastination, parental acceptance-rejection, perfectionism, and passive aggressiveness are explored with respect to the following scales (after proper adaptation to the Greek reality): Procrastination Assessment Scale-Students, The Parental Acceptance- Rejection, Almost Perfect Scale-Revised and the Defense Style Questionnaire subscale referring to passive aggressiveness. The evaluation of the symptoms of psychopathology is investigated through the Brief Symptom Inventory. PROCESS analysis is used to investigate the relationship between the variables that were studied. Mediation analysis reveals that perfectionism is partly mediated by the relationship between paternal rejection and procrastination, while it does not mediate the relationship between maternal rejection and academic procrastination. Furthermore, findings also reveal that passive aggressiveness plays a mediating role in the relationship between paternal and maternal rejection and academic procrastination. The specific findings are discussed according to literature.

Keywords: parental acceptance-rejection, academic procrastination, perfectionism, passive aggressiveness.

⁴ Educator, M.Sc. Counselling, Department of Early Childhood Education, National & Kapodistrian University of Athens & Department of Social Administration and Political Science, Democritus University of Thrace, E-mail: stavrina.karapanagioti@gmail.com

⁵ Professor in Educational Psychology, MA, PhD, CPsychol., AFBPsS, Dean of the School of Social Sciences, Department of Psychology, University of Ioannina, E-mail: ekaragia@uoi.gr

